

آموزش‌های فرهنگی

در جامعه معاصر

مؤلفین:

دکتر اسماعیل کاوسی

دکتری مدیریت و برنامه‌ریزی امور فرهنگی و دانشیار دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران شمال

دکتر عباسعلی غبیمی

دکتری مدیریت و برنامه‌ریزی امور فرهنگی و دانشیار دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران شمال

کاظم منافی شرف آباد

دکتری مدیریت آموزشی دانشگاه ابوعلی سینا همدان

عنوان و نام پدیدآور	میر شمس‌الدین، اسماعیل، ۱۳۲۲ -
مشخصات نشر	آموزش‌های فرهنگی در جامعه معاصر / اسماعیل کیوسی، عباسعلی قیومی، کاظم منافی شرف‌آباد. تهران: دانشگاه آزاد اسلامی، واحد تهران شمال، ۱۳۹۷.
مشخصات ظاهری	۲۷۱ ص.؛ جنول؛ نمودار.
شابک	978-964-10-5284-5
وضعیت فهرست نویسی	فیا
موضوع	شهروندان -- راهنمای آموزشی
موضوع	Civics -- Study and teaching
موضوع	شهروندی جهان -- رهنمای آموزشی
موضوع	World citizenship -- Study and teaching
موضوع	فرهنگ
موضوع	Culture
موضوع	مهارت‌های زندگی -- راهنمای آموزشی
موضوع	Life skills -- Study and teaching
موضوع	قیومی، عباسعلی، ۱۳۴۸ -
شماره افزوده	منافی شرف‌آباد، کاظم، ۱۳۶۵ -
شماره افزوده	دانشگاه آزاد اسلامی، واحد تهران شمال
شماره افزوده	Islamic Azad University, Tehran North Branch
شماره افزوده	HT ۰۱/۴۲۱۸ ۱۳۹۷
رده بندی کنگره	۳۰۷/۷۵۰۷
رده بندی دیویی	۵ ۱۹۰۰
سازمان کاتالوگساز ملی	

انتشارات دانشگاه آزاد اسلامی - واحد تهران شمال
دفتر مرکزی: تهران، بزرگراه شهید بابایی (شرق)، خیابان شهید صدوقی، بلوار وفادار، دانشگاه آزاد اسلامی - واحد تهران شمال
تلفن: ۴۷-۷۷۰۰۹۸۰-۰۲۱
مرکز پخش: تهران، دانشگاه آزاد اسلامی - واحد تهران شمال (۴۷-۷۷۰۰۹۸۰-۰۲۱)
پایگاه اینترنتی: www.iau-tnb.ac.ir

عنوان: آموزش‌های فرهنگی در جامعه معاصر
تألیف: دکتر اسماعیل کاوسی، دکتر عباسعلی قیومی، کاظم منافی شرف‌آباد
حروفچینی و صفحه‌بندی: حسام مهویدی شهری
تایپ و نمونه خوانی: الهام شهیدی مطلق
چاپ‌خانه: سازمان چاپ و انتشارات دانشگاه آزاد اسلامی
مشخصات ظاهری: ۲۷۱ صفحه، قطع وزیر
چاپ اول: ۱۳۹۷، تیراژ: ۲۰۰۰ جلد
قیمت: ۵۴۰۰۰ ریال، شابک: ۵-۵۲۸۴-۱۰-۹۶۴-۹۷۸

کلیه حقوق مادی و معنوی این اثر برای انتشارات دانشگاه آزاد اسلامی محفوظ است. هیچ شخص حقیقی و حقوقی حق چاپ و تکثیر این اثر را به هر شکل و صورت اعم از فتوکپی، چاپ کتاب و ... را ندارد. متخلفین به موجب بند ۵ ماده قانون حمایت از ناشرین تحت پیگرد قانونی قرار می‌گیرند.

فهرست مطالب

عنوان	صفحه
پیشگفتار.....	۱
فصل اول: فرهنگ و جایگاه آموزش‌های فرهنگی در جامعه.....	۵
مقدمه.....	۶
مفهوم نظری فرهنگ.....	۷
فرهنگ از دیدگاه صاحب‌نظران داخلی.....	۱۰
تعریف فرهنگ از دیدگاه صاحب‌نظران خارجی.....	۱۴
ویژگی‌های عام فرهنگ.....	۲۲
عناصر شاخص فرهنگ.....	۲۶
جایگاه فرهنگ و آموزش‌های فرهنگی در توسعه‌ی جامعه.....	۲۸
فصل دوم: آموزش شهروندی.....	۳۳
مقدمه.....	۳۴
مفهوم شهروند.....	۳۶
ماهیت شهروندی.....	۳۸
اهمیت و جایگاه شهروندی.....	۴۲
مؤلفه‌های شهروندی.....	۴۴

فرهنگ شهروندی ۴۶

آموزش شهروندی ۵۱

ضرورت آموزش شهروندی ۵۴

اهداف آموزش شهروندی ۵۷

رویکردهای آموزش شهروندی ۶۰

فصل سوم: آموزش شهروند جهانی ۶۵

مقدمه ۶۶

مفهوم شهروند جهانی ۶۹

تعریف شهروند جهانی از دید مجنظران ۷۱

ویژگی های عمده ی شهروند جهانی ۷۴

اهمیت و جایگاه آموزش شهروند جهانی ۸۱

اهداف آموزش شهروند جهانی ۸۳

آموزش شهروند جهانی در بستر پذیرش تنوع فرهنگی ۸۶

نظریه ی شهروندی فرهنگی؛ تحقق بخش رسالت شهروند جهانی ۹۰

حقوق فرهنگی در بستر آموزش شهروند فرهنگی ۹۴

فصل چهارم: آموزش مهارت های زندگی ۹۷

مقدمه ۹۸

مفهوم مهارت های زندگی ۹۹

انواع مهارت های زندگی ۱۰۱

برنامه ی آموزش مهارت های زندگی ۱۰۹

۱۱۴	اهمیت و ضرورت آموزش مهارت‌های زندگی.....
۱۱۵	اهداف آموزش مهارت‌های زندگی.....
۱۱۹	رویکردهای آموزش مهارت‌های زندگی.....
۱۲۱	فصل پنجم: آموزش زیست محیطی
۱۲۲	مقدمه.....
۱۲۳	مفهوم محیط زیست.....
۱۲۴	شهروند زیست محیطی.....
۱۲۶	توسعه پایدار زیست محیطی.....
۱۳۲	آموزش زیست محیطی.....
۱۳۴	اهداف آموزش زیست محیطی.....
۱۳۶	اصول آموزش زیست محیطی.....
۱۳۹	عناصر آموزش زیست محیطی.....
۱۴۲	تجارب جهانی آموزش زیست محیطی.....
۱۴۹	فصل ششم: آموزش کارآفرینی
۱۵۰	مقدمه.....
۱۵۱	مفهوم کارآفرینی.....
۱۵۴	ویژگی‌های عمده‌ی کارآفرینی.....
۱۵۸	فرهنگ کارآفرینی.....
۱۶۱	سطوح فرهنگ کارآفرینی.....
۱۶۱	الف) فرهنگ کارآفرینی در سطح فردی.....

۱۶۲	 (ب) فرهنگ کار آفرینی در سطح سازمانی
۱۶۳	 (ج) فرهنگ کار آفرینی در سطح ملی
۱۶۳	 آموزش کار آفرینی
۱۶۶	 تاریخچه‌ی آموزش کار آفرینی
۱۶۸	 اهمیت و جایگاه آموزش کار آفرینی
۱۷۰	 اهداف آموزش کار آفرینی
۱۷۳	 انواع آموزش کار آفرینی
۱۷۴	 مراحل آموزش کار آفرینی
۱۷۷	 فصل هفتم: آموزش سواد اطلاعاتی
۱۷۸	 مقدمه
۱۸۰	 ماهیت جامعه‌ی اطلاعاتی
۱۸۲	 ویژگی‌های جامعه‌ی اطلاعاتی
۱۸۵	 مفهوم سواد اطلاعاتی
۱۸۸	 ویژگی‌های فرد با سواد اطلاعاتی
۱۹۱	 استانداردهای آموزش سواد اطلاعاتی
۱۹۵	 سواد اطلاعاتی و یادگیری مادام‌العمر
۲۰۱	 فصل هشتم: آموزش سواد رسانه‌ای
۲۰۲	 مقدمه
۲۰۴	 تاریخچه‌ی توجه به سواد رسانه‌ای
۲۰۶	 تعریف سواد رسانه‌ای

۲۱۳		و جوه مشترك در تعاريف سواد رسانه‌اي
۲۱۶		مولفه‌هاي بنيادين در سواد رسانه‌اي
۲۱۹		ماهيت آموزش سواد رسانه‌اي
۲۲۰		اهميت و ضرورت آموزش سواد رسانه‌اي
۲۲۳		اهداف و الزامات آموزش سواد رسانه‌اي
۲۲۵		فهرست منابع
۲۲۶		منابع فارسي
۲۴۲		منابع لاتين

پیشگفتار

فرهنگ مجموعه‌ای از ارزش‌ها، هنجارها و رفتارهای مشترک بین اعضای هر جامعه است که از طریق یادگیری از نسلی به نسل دیگر، منتقل می‌شود. بنابراین فرهنگ، امری ذاتی و انتسابی نیست که در هنگام تولد به فرد تحویل داده شده و نیاز به آموختن نداشته باشد بلکه امری اکتسابی است که به وسیله‌ی محیط اجتماعی از جمله؛ خانواده، همسالان، دوستان، نظام‌های آموزشی، رسانه‌های جمعی و غیره به وی انتقال داده می‌شود تا با فراگیری و درونی کردن آن راه و روش زندگی اجتماعی مطلوب جامعه‌ی خود را فراگرفته و با جهت‌دهی به کارهای رفتاری و فعالیت‌های فردی و اجتماعی خود، زمینه‌ی رشد و تعالی وی فراهم شده و در برابر بشر به سوی کمال معنوی و رفتار انسانی سوق داده شود.

فرهنگ در هر اجتماعی، به عنوان زیربنای جامعه انسانی آن اجتماع بر پایه‌ی مفروضات و اصول اساسی شکل می‌گیرد؛ و بر روی آن‌ها ارزش‌های فرد و جامعه تشکیل می‌شود که در نهایت این ارزش‌ها به هنجارهای اجتماعی تبدیل شده و در قالب رفتار فردی و جمعی تبلور عینی می‌یابد. فرهنگ می‌تواند به عنوان راه‌حل مشکلات باشد که در طی زمان نیز تلقی گردد. فرهنگ نه تنها راه‌حلی را برای مشکلات عملی به دست می‌دهد، بلکه مشکلات انتزاعی را هم حل می‌کند. از این‌رو، فرهنگ به عنوان اصلی‌ترین حوزه‌ی اجتماع هم، نشان‌گر شکل و ماهیت حرکت جامعه بوده و هم بیان‌گر ارزش و اقتدار یک جامعه است.

با توجه به ماهیت و جایگاه فرهنگ در جامعه، آموزش‌های فرهنگی عرصه‌ای پیچیده

با ابعاد گسترده است. این مقوله، آموزش به یک جامعه‌ی متنوع را در بر می‌گیرد؛ آموزش فرهنگی است که شهروندان را قادر می‌سازد در جامعه‌ای چندقومیتی و چندفرهنگی، زندگی مسالمت‌آمیزی در کنار یکدیگر داشته باشند. در ارزش‌های باز یافته در فرهنگ است که آدمی ارزش و مقام خود را باز می‌یابد و برای انتخاب‌های خود در هنگام روبه‌رو شدن با موقعیت‌های مختلف توجه لازم را پیدا کند. آموزش‌های فرهنگی با شناخت عمیق فرهنگ، ملی و ملّی، توانایی و توانایی‌ای را در اختیار جامعه قرار می‌دهد که باعث شکوفایی آنان باشد و در راستای نیازهای اصلی اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جامعه است. بررسی تجربیات کشور ایران موفّق در این عرصه نشان می‌دهد که آموزش فرهنگی این جوامع منتج از حرکت برای آرزوهای این کشورها در مسیر فرهنگ ملی آنان بوده است. با وجود تمام اقدامات و فعالیت‌هایی که سازمان‌های فرهنگی و سایر سازمان‌های غیر دولتی در ارتباط با نقش فرهنگ و آموزش‌های فرهنگی در توسعه و پیشرفت جامعه در سطح جهان ایفا کرده‌اند، شایسته است که نهادهای سازمان‌های گسترده‌ای در عرصه‌ی محلی، ملی و بین‌المللی مشارکت فعالانه‌ای ایفا نمایند.

کتاب حاضر با هدف آشنایی خوانندگان با مباحث مرتبط با فرهنگ و آموزش‌های فرهنگی در جامعه‌ی معاصر، طی هشت فصل به شرح زیر تدوین و تنظیم شده است:

فصل اول به فرهنگ و جایگاه آموزش‌های فرهنگی در جامعه اختصاص دارد. در این فصل پیرامون عناوینی چون: مفهوم نظری فرهنگ، تعریف فرهنگ از دیدگاه صاحب‌نظران داخلی، تعریف فرهنگ از دیدگاه صاحب‌نظران خارجی، ویژگی‌های عام فرهنگ، عناصر شاخص فرهنگ و جایگاه فرهنگ و آموزش‌های فرهنگی در توسعه‌ی جامعه، مطالبی به بحث گذارده شده است.

فصل دوم پیرامون آموزش شهروندی نگاشته شده است. در این فصل پیرامون عناوینی چون: مفهوم شهروند، ماهیت شهروندی، اهمیت و جایگاه شهروندی، مؤلفه‌های شهروندی، فرهنگ شهروندی، آموزش شهروندی، ضرورت آموزش شهروندی، اهداف آموزش شهروندی و رویکردهای آموزش شهروندی، مطالبی ارائه شده است.

فصل سوم، آموزش شهروند جهانی را به بحث گذارده است. در این فصل پیرامون عناوینی چون: مفهوم شهروند جهانی، تعریف شهروند جهانی از دید صاحب‌نظران، ویژگی‌های عمده شهروند جهانی، اهمیت و جایگاه آموزش شهروند جهانی، اهداف آموزش شهروند جهانی، ارزش شهروند جهانی در بستر پذیرش تنوع فرهنگی، نظریه‌ی شهروندی فرهنگی؛ تحقق‌بخش شهروند جهانی و حقوق فرهنگی در بستر شهروند فرهنگی، مطالبی ارائه شده است.

فصل چهارم به آموزش مهارت‌های زندگی اختصاص دارد. در این فصل پیرامون عناوینی چون: مفهوم مهارت‌های زندگی، انواع مهارت‌های زندگی، برنامه‌ی آموزش مهارت‌های زندگی، اهمیت و ضرورت آموزش مهارت‌های زندگی، اهداف آموزش مهارت‌های زندگی و رویکردهای آموزش مهارت‌های زندگی مطالبی به بحث گذارده شده است.

فصل پنجم پیرامون آموزش زیست محیطی نگاشته شده است. در این فصل پیرامون عناوینی چون: مفهوم محیط زیست، شهروند زیست محیطی، توسعه‌ی پایدار زیست محیطی، آموزش زیست محیطی، اهداف آموزش زیست محیطی، اصول آموزش زیست محیطی، عناصر آموزش زیست محیطی و تجارب جهانی آموزش زیست محیطی، مطالبی ارائه شده است.

فصل ششم به آموزش کارآفرینی اختصاص دارد. در این فصل پیرامون عناوینی چون: مفهوم کارآفرینی، ویژگی‌های عمده‌ی کارآفرینی، فرهنگ کارآفرینی، سطوح فرهنگ کارآفرینی، آموزش کارآفرینی، تاریخچه‌ی آموزش کارآفرینی، اهمیت و جایگاه آموزش کارآفرینی، اهداف آموزش کارآفرینی، انواع آموزش کارآفرینی و مراحل آموزش کارآفرینی، مطالبی به بحث گذارده شده است.

فصل هفتم آموزش سواد اطلاعاتی را به بحث گذارده است. در این فصل پیرامون عناوینی چون: ماهیت و جامعه‌ی اطلاعاتی، ویژگی‌های جامعه‌ی اطلاعاتی، مفهوم سواد اطلاعاتی، ویژگی‌های سواد اطلاعاتی، استانداردهای آموزش سواد اطلاعاتی و سواد اطلاعاتی و یادگیری سواد اطلاعاتی مطالبی ارائه شده است.

فصل هشتم مباحث مرتبط با آموزش سواد رسانه‌ای را مطرح نموده است. در این فصل پیرامون عناوینی چون: تاریخچه‌ی سواد رسانه‌ای، تعریف سواد رسانه‌ای، وجوه مشترک در تعاریف سواد رسانه‌ای، مولفه‌ای یادین در سواد رسانه‌ای، ماهیت آموزش سواد رسانه‌ای، اهمیت و ضرورت آموزش سواد رسانه‌ای و اهداف و الزامات آموزش سواد رسانه‌ای، مطالبی به بحث گذارده شده است.

دکتر اسماعیل کاوسی، دکتر عباسعلی قیومی، نظام منافی شرف آباد

تایستان ۱۳۹۷